

УДК 372.2.8:811.161.2

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-216-177-181

ЗАВІТРЕНКО Долорес Жораївна –
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2005-4810>
e-mail: zavitrenkod@gmail.com

БЕРЕЗЕНКО Наталія Олегівна –
викладач кафедри іноземних мов
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3333-8924>
e-mail: nberezenko29@gmail.com

ПІДХОДИ СТВОРЕННЯ ЄДИНОЇ СИСТЕМИ РАНЬОГО ВИЯВЛЕННЯ І КОРЕКЦІЇ ПОРУШЕНЬ В РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ООП

У статті розглянуто підходи до створення єдиної системи раннього виявлення і корекції порушень в розвитку дітей. Особливу увагу зосереджено на проблемі інтелектуального розвитку та виховання в дитячій психології та педагогіці. З цією метою розглянуто обстеження, диференціальну діагностику та медико-психолого-педагогічну корекцію порушень розвитку дітей.

Визначено етапи розвитку системи ранньої допомоги в Україні на основі узагальнення законодавчого підґрунтя за роки незалежності України щодо розвитку системи освіти дітей із особливими потребами й міжнародної та вітчизняної практики ранньої допомоги дітям з народження. Проаналізовано основні положення, задекларовані в міжнародних і національних законодавчих нормативно-правових документах організації системи ранньої допомоги дітям із особливими освітніми потребами в різні часові періоди, описано існуючу практику організації ранньої допомоги на кожному етапі її становлення в Україні. Зміни в суспільстві, освітній політиці, гуманізація навчання і виховання, спрямовані на гармонійний розвиток особистості, її соціалізацію та індивідуалізацію, визначають зміни в спеціальній освіті, для якої одним з найважливіших завдань є створення умов для раннього виявлення, корекції і компенсації вторинних відхилень у розвитку дітей раннього віку. Адекватно організована рання діагностика і комплексна корекція з перших місяців і років життя дозволяють не тільки коригувати вже наявні відхилення в розвитку, але і попередити появу вторинних порушень, знизити ступінь соціальної непристосованості дітей, досягти максимально можливого для кожної дитини

рівня загального розвитку, освіти, ступеня інтеграції в суспільство. Надання ранньої дієвої допомоги дітям з порушенням інтелекту є важливим питанням сьогодення. Раннє втручання покликано створити умови для розвитку і корекції дитини раннього віку з метою підготовки входження її в освітній простір і є фундаментом інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами.

Факт застосування раннього втручання далеко не означає, що дитина зможе досягти необхідних успіхів в розвитку. Ключовим орієнтиром для визначення найкращих практик раннього втручання є емпіричні дослідження. Ефективність програми раннього втручання повинна бути продемонстрована у процесі експериментального застосування на відповідній групі дітей. Ретроспективний аналіз історії становлення ранньої допомоги дозволив простежити вимірювання ціннісних орієнтирів суспільства і держави у вирішенні даного питання. Пріоритетним напрямком стає забезпечення якості життя дитини раннього віку і визначення шляхів формування ефективного стилю спілкування.

Ключові слова: дитина з порушенням інтелекту, корекція порушень в розвитку дітей, виховання, рання реабілітація, диференціальна діагностика, скринінг обстеження, класифікація дітей з порушенням слуху.

ZAVITRENKO Dolores Zhoraiivna –
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate
Professor of the Department of Pedagogy and Special Education of
the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State
Pedagogical University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2005-4810>
e-mail: zavitrenkod@gmail.com

BEREZENKO Natalia Olegivna –
teacher of the Department of Foreign Languages
of the Donetsk State University of Internal Affairs
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3333-8924>
e-mail: nberezenko29@gmail.com

APPROACHES TO CREATING A UNIFORM SYSTEM OF EARLY DETECTION AND CORRECTION DISORDERS IN THE DEVELOPMENT OF CHILDREN WITH ASD

The article discusses approaches to creating a unified system for early detection and correction of disorders in children's development. Special attention is focused on the problem of intellectual development and education in child psychology and pedagogy. For this purpose, examination, differential diagnosis and medical-psychological-pedagogical correction of children's developmental disorders were considered. The stages of the development of the early care system in Ukraine are determined based on the generalization of the legislative basis for the years of Ukraine's independence regarding the development of the education system for children with special needs and international and domestic practice of early care for children from birth. The article analyzes the main provisions declared in international and national legislative and regulatory documents on the organization of the system of early assistance to children with special educational needs in different time periods, describes the existing practice of organizing early assistance at each stage of its formation in Ukraine. Changes in society, educational policy, humanization of education and upbringing aimed at the harmonious development of the individual, his or her

socialization and individualization determine changes in special education, for which one of the most important tasks is to create conditions for early detection, correction and compensation of secondary deviations in the development of young children. Adequately organized early diagnostics and comprehensive correction from the first months and years of life allow not only to correct existing developmental disorders, but also to prevent the onset of secondary disorders, to reduce the degree of social maladjustment of children, and to achieve the highest possible level of general development, education and degree of integration into society for each child. Early and effective help for children with mental retardation is an important issue today. Early intervention is intended to create conditions for the development and correction of a young child in order to prepare him or her for entry into the educational space and is the foundation of inclusive education for children with special educational needs.

The fact that early intervention is applied does not mean that the child will be able to achieve the necessary developmental success. Empirical research is the key to identifying best practices in early intervention. The effectiveness of an early intervention program should be demonstrated through experimental application to a relevant group of children. A retrospective analysis of the history of early intervention has made it possible to trace the measurement of the values of society and the state in addressing this issue. The priority is to ensure the quality of life of a young child and to identify ways to form an effective communication style.

Key words: *child with intellectual disability, correction of developmental disorders in children, education, early rehabilitation, differential diagnosis, screening examination, classification of children with hearing impairment.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Проблема інтелектуального розвитку і виховання дітей з ООП була і залишається однією з найбільш значущих в дитячій психології та педагогіці. На сучасному етапі вона набуває особливого значення через тенденції, що намітилася зростання числа дітей з порушеннями інтелекту, що зазнають внаслідок цього труднощі в навчанні. Серед них зустрічаються діти із загальним недорозвиненням мови, із затримками психічного розвитку, з наслідками раннього органічного ураження центральної нервової системи, з мінімальною мозковою дисфункцією та ін. Згодом ці діти складають основний контингент корекційних класів і класів компенсуючого навчання.

Різні галузі сучасного наукового знання характеризуються інтересом до ранніх етапів розвитку людини. У спеціальній педагогіці й психології проблеми ранньої допомоги дітям із особливими освітніми потребами займають провідне місце (Л. Аксьонова, О. Мاستюкова, Ю. Разенкова, О. Стребелева, В. Тарасун, М. Шеремет та ін.). З перших днів життя дитини відбувається становлення важливих рис особистості, задається напрям формування її життєвого маршруту. Діти до 18 років «з особливими освітніми потребами», за законодавчо (у 2010 р.) схваленим терміном, підростаючи, спричиняють надзвичайну проблему в галузі охорони здоров'я і освіти, бо потребують додаткової навчальної, медичної й соціальної підтримки з метою покращення здоров'я, розвитку, навчання, загальної якості життя та соціалізації, тобто ранньої комплексної допомоги з народження (сайт МОН України). [2]

Мета статті: здійснити теоретичне узагальнення підходів створення єдиної системи раннього виявлення і корекції порушень в розвитку дітей з ооп.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У теорії і практиці спеціальної педагогіки доведена значущість раннього виявлення й корекції порушень розвитку дітей з народження зарубіжними (В. Брутман, Г. Філіппова, Е. Ляко, М. Гулова, Т. Стурета та ін.) і вітчизняними (О. Архіпова, Л. Виготський, Ю. Разенкова, О. Стребелева, В. Ремажевська, Т. Панченко, А. Заплатинська та ін.) вченими. Тому практичне надання ранньої допомоги дітям із особливими освітніми потребами в Україні стало найважливішим пріоритетом розвитку сучасної системи

спеціальної освіти. Така позиція базується на культурно-історичній теорії Л. Виготського і його наукової школи, представники якої (Л. Божович, О. Запорожець, О. Леонтєв, Д. Ельконіна та ін.) довели унікальність перших років життя дитини для її розвитку. Ранню допомогу розглядають (С. Миронова, В. Рагозіна, Г. Кукуруза, М. Кропівницька та ін.) як новий напрям у вітчизняній спеціальній освіті, який розвивається на основі мультидисциплінарного підходу, реалізуючи ідеї гуманістичної й особистісно-орієнтованої освіти. Саме організація ранньої допомоги від народження до 3-х років, коли відбувається стрімке та інтенсивне первинне формування якостей і властивостей особистості (Л. Виготський, Л. Венгер, О. Запорожець, Д. Ельконін та ін.), дозволяє створювати умови для ефективного психофізичного розвитку й особистісного розвитку, забезпечує в подальшому рівні права на отримання освіти всіх дітей, у тому числі дітей із особливими освітніми потребами та інших соціально вразливих груп.

Виклад основного матеріалу дослідження. Роз'єднаність ДОО загального і компенсуючого типів, недостатній зв'язок використовуваних технологій навчання мають дві негативні сторони. По-перше, це істотно гальмує створення цілісної системи дошкільного виховання і інтеграцію дітей з обмеженими можливостями в середу нормально розвиваються однолітків. По-друге, це не сприяє поширенню і використанню сучасних педагогічних технологій, застосування яких дає не тільки розвиває, але й корекційний ефект.

Сучасні вимоги до виховання і навчання дітей дошкільного віку з необхідністю висувують на перший план в якості центрального завдання створення оптимальних умов для соціального становлення соціалізації дитини в цей найважливіший віковий період

На сучасному етапі розвитку одним з актуальних напрямків психології та педагогіки в багатьох країнах світу є контроль за психічним здоров'ям дітей з самого раннього віку, який здійснюється спеціальними державними службами.

Ранній вік (від народження і до 3 років) в житті дитини є найбільш відповідальним періодом, коли розвиваються моторні функції, орієнтовно-пізнавальна діяльність, мова, а також формується особистість.

Пластичність мозку дитини раннього віку, сенсорні періоди формування емоцій, інтелекту,

мови і особистості визначають великі потенційні можливості корекційної допомоги. Рання і адекватна допомога дитині дозволяє більш ефективно компенсувати порушення в його психофізичному розвитку і тим самим пом'якшити, а можливо, і попередити вторинні відхилення.

Раннє виявлення та корекція відхилень у розвитку є основоположним принципом української спеціальної педагогіки, що визначалося провідною роллю виховання й навчання в розвитку дітей у дослідженнях Л. Виготського. На думку європейських учених (Дж. Джонсона, В. Міллера та В. Мілса), культурно – історична теорія розвитку вищих психічних функцій Л. Виготського співзвучна з ідеями соціального включення, що є теоретичною основою програм ранньої допомоги та слугували підґрунтям для розвитку теорії інтеграції. Ці теорії й організаційні форми соціально-педагогічної діяльності набули значного поширення і законодавчої підтримки в країнах Заходу (Peters, 2003; Lipsky, 1996; Виготський, 2003).

У 70-ті роки дослідники вперше в нашій країні розробили процедуру діагностики і тести для перевірки розвитку дітей в поліклініці, в будинку дитини, в яслах. У 1975 році ця методологія була рекомендована до впровадження в дитячі поліклініки і дошкільні установи.

У 90-ті роки Інститутом корекційної педагогіки розроблена психолого педагогічна діагностика дітей раннього та дошкільного віку, що враховує вікові психологічні новоутворення, рівень розвитку провідної діяльності і рівень розвитку типових видів діяльності дитини в кожному віковому періоді. Такий підхід дозволяє не тільки виявити порушення у розвитку дитини, а й визначити шляхи корекційної роботи з ним.

Велика увага приділялася і приділяється ранньому виявленню і корекційної допомоги дітям з різними порушеннями у розвитку, зокрема дітям з порушенням слухом. Питання класифікації дітей з порушеннями слуху знайшли відображення в роботах Р. М. Боскис і Л. В. Неймана.

Як підкреслював Л. С. Виготський, аномальна дитина є перш за все дитина, яка розвивається.

Розвиток аномальної дитини ще в більшій мірі, ніж розвиток дитини без порушень у розвитку, залежить від умов навчання та виховання.

Для побудови ефективного процесу навчання і виховання дитини з особливими освітніми потребами, забезпечення своєчасної корекції й компенсації інтелектуального розвитку необхідно враховувати закономірності розвитку та індивідуальні можливості дитини, тобто зону його найближчого розвитку.

Встановлення характеру дефекту і ступеня його виразності вимагає системного підходу до аналізу порушень, обліку структури дефекту в цілому.

Так, ще в 30-і роки Е. Ф. Рау були відкриті перші ясла для дітей з ООП, підготовлена методична література з виховання та навчання дітей раннього віку з порушенням слухом. У 60-70-ті роки розробляли зміст роботи в сім'ї з дітьми другого року життя (Б. Д. Корсунська, Л. А. Венгер, Л. С. Виготський, Е. І. Леонгард).

У 80-90-ті роки особлива увага приділялася дітям першого року життя (Е. І. Леонгард., Т. В. Пелімського, Н. Д. Шматко). З кінця 80-х років в Україні вперше Міністерством охорони здоров'я розробляється єдина система раннього (з періоду новонародженості) виявлення дітей з порушенням слухом, яка впроваджена в країні як обов'язкова.

Ця система передбачає:

- виявлення дітей з факторами ризику по приглухуватості в пологових будинках;
- диспансерне спостереження цих дітей в поліклініках за місцем проживання та скринінг-обстеження слуху у віці 1, 2, 4, 6, 12 місяців;
- поглиблене аудіологічне і сурдопедагогічне обстеження дитини з підозрою на зниження слуху в сурдологічних кабінетах.

З моменту виявлення зниження слуху у дитини починається проведення медико-педагогічних корекційних заходів. Раннє (з перших місяців життя) цілеспрямований корекційний вплив призводить до того, що навіть у дітей з важкою приглухуватістю і глухотою до 3-5 років вдається сформулювати розгорнуту фразову мову, звучання якої максимально наближається до нормального.

Психолого-педагогічну допомогу діти з порушенням слухом отримують в сурдологічних кабінетах (відділеннях, центрах), а також в створюваних при спеціальних (корекційних) освітніх дошкільних установах для глухих і слабочуючих дітей групах надомного навчання і короткочасного перебування. У сурдологічних кабінетах медико-психолого-педагогічна корекція дітей першого року життя здійснюється, як правило, один раз на місяць. Діти після року, які не відвідують спеціальну установу, одна година на тиждень займаються з педагогом. У групах надомного навчання і короткочасного перебування спостереження за дітьми до року здійснюються, по можливості, вдома; з року діти можуть відвідувати заняття фахівця 2-3 рази в тиждень. Якщо батьки живуть далеко від установи, який надає дитині допомогу, то вони можуть приїжджати 2-3 рази на рік і протягом 1-2 тижнів відвідувати заняття щодня. [1]

Незважаючи на певні досягнення в розробці різних діагностичних методик і медико-педагогічної корекції ряду відхилень у розвитку, в даний час в Україні немає єдиної системи раннього виявлення дітей з підозрами на ті чи інші відхилення у розвитку. Її створення – важлива і актуальна задача сучасного етапу корекційної допомоги дітям раннього віку.

З нашої точки зору, організація раннього виявлення та корекційної допомоги дітям з порушенням слухом може бути моделлю допомоги дітям з іншими відхиленнями у розвитку (інтелектуальними, сенсорними, емоційними, руховими, мовними). Разом з тим слід зазначити, що характер порушення і структура дефекту визначають різні форми роботи з виявлення дітей з порушеннями у розвитку та організації корекційної допомоги.

Створення єдиної системи раннього виявлення та корекції відхилень у розвитку дітей передбачає проведення цілеспрямованої державної політики в цій галузі і розробку законодавчих актів з метою

подолання міжвідомчих і міждисциплінарних бар'єрів.

Завдання створення системи – розробка та апробація різних моделей скринінгового і поглибленого диференційованого обстеження всіх дітей першого року життя для виявлення дітей з підозрою на відхилення в розвитку і надання різноманітних форм психолого-педагогічної та соціальної допомоги їм та їхнім сім'ям. [5]

Система раннього виявлення та корекції відхилень у розвитку, з нашої точки зору, повинна включати в себе чотири основні блоки.

Перший блок – скринінгове обстеження дітей першого року життя. Воно передбачає насамперед розробку карт факторів ризику в розвитку дитини. Карта повинна заповнюватися в пологовому будинку з відміткою про наявність фактора ризику в виписці, потім передаватися в поліклініку за місцем проживання для проведення систематичних спостережень за розвитком дитини, його обстеження. При першій ж підозрі на відхилення або уповільнений темп в розвитку дитина повинна спрямовуватися на комплексне медико-психолого-педагогічне обстеження.

Основне завдання блоку – виявлення дітей з підозрою на те чи інше відхилення в розвитку. Для її успішного рішення необхідно спільно з Міністерством охорони здоров'я розробити та апробувати:

- карти факторів ризику в розвитку дитини;
- скринінгові методики обстеження нервово-психічного розвитку дитини першого року життя;
- процедуру обстеження дітей і спостереження за їх розвитком;
- ефективні і недорогі технічні засоби скринінг-діагностики.

Другий блок – диференціальна діагностика, яка здійснюється в дитячих поліклініках, спеціалізованих центрах, лікарнях. Її завдання – виявлення відхилення в розвитку, уточнення структури дефекту, визначення можливостей медичного впливу і психолого-педагогічної корекції відхилень у розвитку дитини.

Диференціальна діагностика потребує подальшого вдосконалення методик і придбання новітнього обладнання, однак, навіть ті методи і оснащення, які вже є, дозволяють вирішувати завдання блоку досить успішно.

Третій блок – медико-психолого-педагогічна корекція відхилень у розвитку. Необхідно розробити та апробувати різноманітні організаційні форми корекційного впливу. Так, наш досвід показує, що для дітей з порушеннями центральної нервової системи, інтелектуальними і мовними проблемами корекційне навчання доцільно організовувати саме в дитячих поліклініках за місцем проживання, доповнивши їх штати вчителями-дефектологами, які працюють з дітьми раннього віку. Діти ж з сенсорними порушеннями, проблемами в емоційному розвитку, з порушеннями опорно-рухового апарату, складною структурою порушень та інші настільки специфічні, що з раннього дитинства вимагають спеціалізованої допомоги. Необхідно створити гнучку систему корекційного впливу, що поєднує як допомога

дитині в поліклініці за місцем проживання, так і спеціалізовану в профільних медичних і медико-психолого-педагогічних (реабілітаційних) центрах. Останні могли б курирувати надання допомоги дитині за місцем проживання, зокрема заняття з учителем-дефектологом поліклініки.

З нашої точки зору, доцільно також розширювати такі нові форми корекційного впливу, як групи індивідуального навчання і короткочасного перебування при спеціальних (корекційних) дошкільних установах.

Необхідно передбачити в цьому блоці і таке важлива ланка, як щорічне поглиблене медико-психолого-педагогічне обстеження дитини (на першому році життя бажано не рідше 2 разів на рік) з метою уточнення структури порушення, визначення ефективності реабілітаційних заходів і напрямків подальшого корекційного медико-психолого педагогічного впливу.

Створення системи раннього виявлення, корекція відхилень у розвитку і її функціонування вимагають особливої уваги до підготовки кадрів.

Четвертий блок – створення обґрунтованої, скоординованої державної програми підготовки та перепідготовки фахівців для системи раннього виявлення та ранньої корекційної допомоги дітям з відхиленнями у розвитку.

Необхідно, зокрема, організувати цілеспрямовану підготовку вчителів-дефектологів (на факультетах педагогічних університетів та інститутів, через курси підвищення кваліфікації, тощо.) До роботи з дітьми раннього віку, до надання корекційної допомоги в різних формах.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Сама реалізація системи раннього виявлення та корекції порушень у розвитку в повному обсязі буде досить дорогою (включаючи сучасні технічні засоби діагностики і корекції). Разом з тим у частини дітей будуть подолані ті чи інші порушення, частина дітей буде підготовлена до навчання в масових загальноосвітніх закладах. Але і в цьому випадку діти з досить вираженими порушеннями у розвитку (наприклад, із середніми та важкими порушеннями слуху, зору, опорно-рухового апарату) потребуватимуть постійному психолого-педагогічному супроводі і систематичної корекційної допомоги.

Отже, раннє медико-психолого-педагогічне втручання дозволить послабити, а в окремих випадках і запобігти наслідкам того чи іншого порушення в розвитку, допоможе виростити людину, здатну брати активну участь в житті суспільства. Головний економічний ефект – не в зменшенні кількості різних спеціальних установ, а в зниженні наслідків збільшення чисельності інвалідів. З 2011 року – донині етап розвитку системи ранньої допомоги розпочався із введення до законодавчого поля «Концепції розвитку інклюзивної освіти» (2010 р.) й визначення інклюзивного навчання як комплексного процесу, що включає систему ранньої допомоги дітям із особливими освітніми потребами як базову.

Перспективи подальшого вивчення системи ранньої допомоги вбачаємо в розробці комплексних програм і методик для роботи в єдиній державній

системі раннього виявлення та спеціальної допомоги дітям раннього віку з особливими освітніми потребами та їхнім сім'ям.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бондар В.І. Історія олігофренопедагогіки : підручник. К.: Знання, 2007. 375 с.
2. Гриценюк Л.І. Психологічна служба та психолого-медико-педагогічні консультації системи освіти України. К.: «Ніка-Центр», 2005. 30 с. 3.
3. Засенко В. В. Рівний доступ до якісної освіти дітей з особливими потребами / Кроки до демократичної освіти: 2002. №1. С. 34.
4. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі : навч.-метод. посіб. Харків : Ранок, 2019. 304 с.
5. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство : науковометодичний збірник / Ред. кол. Н.Софій, І.Єрмаков. К.: Контекст, 2000. 336 с.

REFERENCES

1. Bondar, V. I. (2007). Istoriia olihofrenopedahohiky. [History of oligophrenic pedagogy]: pidruchnyk/ V.I.Bondar, V.V.Zolotoverkh.K.:375 p. [in Ukrainian]
2. Hrytseniuk, L. I. (2005). Psykholohichna sluzhba ta psykholoho-medyo-pedahohichni konsultatsii systemy osvity Ukrainy. [Psychological service and psychological, medical and pedagogical consultations of the Ukrainian education system]. K.: 30 p. [in Ukrainian]
3. Zasenka V. V. (2002). Rivnyi dostup do yakisnoi osvity ditei z osoblyvymy potrebamy / Kroky do demokratychnoi osvity [Equal access to quality education for children with special needs / Steps to democratic education], №1. p. 34 [in Ukrainian]
4. Kolupayeva A. A., Taranchenko, O. M. (2019). Navchannia ditey z osoblyvymy osvitimy potrebamy v

inkluzyivnomu seredovyschi [Teaching children with specific educational needs in inclusive environment]: navch.-metod. posib. Kharkiv. 304 p. [in Ukrainian]

5. N. Sofii, I. Ermakov (2000). Kroky do kompetentnosti ta intehratsii v suspilstvo. [Steps to competence and integration into society: a scientific and methodological collection]: naukovometodychnyi zbirnyk. K.: Kontekst. 336 p. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ЗАВІТРЕНКО Долорес Жораївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: інклюзивний підхід при викладанні спеціальних методик.

БЕРЕЗЕНКО Наталія Олегівна – викладач кафедри іноземних мов Донецького державного університету внутрішніх справ.

Наукові інтереси: підручники для інклюзивної освіти, активні методи навчання в інклюзивній освіті.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

ZAVITRENKO Dolores Zhoraivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Special Education of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: an inclusive approach in teaching special techniques.

BEREZENKO Natalia Olegivna – teacher of the Department of Foreign Languages of the Donetsk State University of Internal Affairs.

Scientific interests: textbooks for inclusive education, active methods of learning in inclusive education.

Стаття надійшла до редакції 14.09.2024 р.

УДК 37.035:37.016:78

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-216-181-185

ЗВЄКОВА Вікторія Корнійвна –

кандидат педагогічних наук, доцент завідувачка кафедри загальної педагогіки і спеціальної освіти Ізмаїльського державного гуманітарного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6044-8814>
e-mail: vikazvekova19@gmail.com

ВПЛИВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА НА ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ КИТАЮ

В умовах глобалізації, яка все більше впливає на культурні та ціннісні орієнтири молодого покоління, патріотичне виховання набуває особливої актуальності. Виховання у дітей національної самосвідомості та поваги до культурних традицій є важливим завданням сучасної освіти, зокрема в Китаї, де патріотизм є частиною державної ідеології та національної політики. Серед засобів формування патріотичних цінностей важливе місце займає музичне мистецтво, яке здатне не лише пробуджувати емоційний відгук у дітей, але й сприяти закріпленню в них національних ідеалів та культурних цінностей. Музика відіграє важливу роль у процесі виховання патріотизму, оскільки вона впливає на емоційний світ дитини, формує її естетичний смак і розширює знання про культурну спадщину своєї країни. Патріотичне виховання через музику є ефективним, оскільки дозволяє школярам глибше пізнати історію та культуру, підвищує почуття гордості за національні досягнення, сприяє формуванню громадянських якостей. Китайська музична культура з її багатим фольклором, унікальними музичними інструментами та народними піснями забезпечує глибокий зв'язок із національною спадщиною, пробуджуючи в дітей позитивне ставлення до своєї країни. На уроках музики у початковій школі Китаю часто використовуються патріотичні композиції, народні пісні та твори сучасних композиторів, що підсилюють почуття належності до нації. Особливий акцент робиться на патріотичній тематиці, що охоплює значущі події в історії Китаю, героїчні подвиги та культурні досягнення. У школах також активно пропагуються музичні традиції, які передають дух китайського народу, створюючи емоційний зв'язок між молодшим поколінням та культурною спадщиною. Актуальність дослідження полягає в необхідності аналізу методів, які застосовуються для патріотичного виховання в Китаї через музичне мистецтво, а також у визначенні особливостей впливу цього процесу на формування патріотичних цінностей у молодших школярів. Метою статті є вивчення впливу китайського музичного мистецтва на патріотичне виховання дітей молодшого шкільного віку та аналіз ролі музики у формуванні почуття гордості за свою країну й глибокої національної ідентичності.

Ключові слова: патріотичне виховання, музичне мистецтво, національні цінності, культурна спадщина, музична освіта, емоційний вплив.